

Vardagsornitologi

Jag har varit medlem i UOF sedan 1999 och betraktar mig som "vardagsornitolog" eller möjligen mjukskådare på gränsen till amatör. Jag åker normalt aldrig och tittar på en fågel, som någon annan har letat upp, utan tycker att tjusningen med fågelskådning är att själv hitta en lite ovanligare fågel och kunna identifiera den så att man med största möjliga säkerhet kan säga vilken art det är fråga om och sedan eventuellt rapportera in den på Svalan. I mitt arbete jobbar jag på samma sätt men inte med fåglar utan med bakterier och ibland med bakterier som orsakar sjukdomar hos fåglar. Jag hade tidigare en arbetskamrat, som var fotograf och även en mycket duktig ornitolog. Han brukade ofta säga: "Kryssjakt ger jag inte mycket för, det är vardagsornitologin, som räknas". Jag är böjd att hålla med honom om detta och vill med tre historier, som har ett samband, berätta om hur vardagsornitologin har förgyllt min fritid.

Kungsfiskare i vassen vid en av dammarna i Wasserpark i Wien den 12 december 2005.

FOTO: CHRISTOPH ROLAND

Wien i december 2005

Min hustru och jag brukar försöka åka till Wien ungefär vartannat år efter det att vi blivit förtjusta i staden under ett kongressbesök år 1986. De senaste gångerna har varit under december och den händelse jag tänker berätta om inträffade den 12 december 2005. Vi hade under ett par dagar varit på konsert, besökt en massa museer och varit kulturella, så nu tyckte min fru att det var dags för lite shopping. Eftersom hon helst gör det själv, tyckte jag att det kunde vara dags för lite natur, som motvikt till all kultur. Det var kallt (några minusgrader) men soligt väder och jag bestämde mig för att åka till Donaupark, där det brukar vara fint på sommaren. Jag tog U-bahn till Alte Donau och promenerade genom parken förbi Donauturm till hållplatsen Neue Donau och sedan hade jag tänkt åka tillbaka till hotellet. På vägen till hållplatsen såg jag dock en intressant skylt, som pekade mot Wasserpark. Detta lät spännande tyckte jag och följde skylten. Jag kom till ett system av dammar, som var isbelagda men såg att några hundra meter bort fanns det öppet vatten och mycket fåglar, så jag gick dit. Vid vaken matade man änder, svanar och måsar och där stod det en man med tubkikare, som tittade på måsarna, vilket för mig som vardagsornitolog verkade något förbryllande, men jag frågade inte vad syftet var, utan promenerade vidare.

Efter en stund kom jag fram till en mindre damm, som hade en ö i mitten och där fanns det häger och skarv. Jag hade olyckligtvis ingen kikare med mig, men plötsligt är det något som glimmar till i solskenet, som ett smycke i den bruna vassen, och jag ser äntligen den fågel, som jag alltid har drömt om att få se på nära håll, nämligen kungsfiskaren. Otroligt vacker, jag blev så glad att jag kände att jag måste dela med mig av min glädje, men eftersom det var för långt att ta sig tillbaka till hustrun, som jag dessutom inte visste i vilken galleria hon för tillfället befann sig, gick jag istället tillbaka till mannen med tubkikaren och berättade vad jag hade sett. Han blev intresserad och kunde informera om att han aldrig hade sett kungsfiskare just där tidigare, men på andra ställen utanför Wien.

Wasserpark den 9 december 2008 där kungsfiskaren fotograferades i vassen till vänster om ön 3 år tidigare.

FOTO: KARL-ERIK JOHANSSON.

Han talade också om att han läste av ringarna på ringmärkta måsar och trutar med hjälp av tubkikaren för att ta reda på var de kom ifrån. Han hade just noterat en som var ringmärkt i Sverige. Sedan tog han sin kikare och vi gick tillbaka för att kontrollera om kungsfiskaren fanns kvar. Det gjorde den lyckligtvis, så han tog fram sin digitalkamera, fotograferade fågeln och skickade senare en bild hem till mig. När jag kom hem till Sverige och tittade lite noggrannare på hans visitkort visade det sig att jag hade träffat en känd naturfotograf och fågelprofil i Österrike, nämligen Christoph Roland (www.bird.at), som bl.a. har varit med och producerat filmen om Donauinsel, som visades i svensk TV i Kunskapskanalen i december 2009. Christoph Rolands specialintresse är att analysera data från ringmärkta fåglar.

Vi återvände till Wien i december 2008, med kikare och kamera, men den gången hittade jag ingen kungsfiskare i Wasserpark. Det är som om de häftigaste fågelupplevelserna inträffar när man är minst förberedd.

Heiligenhafen i oktober 2009

I slutet av oktober var min hustru och jag på väg hem ifrån Frankrike och vi hade bestämt oss för att stanna i Heiligenhafen, som ligger i Nordtyskland (Schleswig-Holstein) alldeles söder om Fehmarn, som är den ö Puttgarten ligger på. Heiligenhafen är en pittoresk liten hamnstad med många trevliga fiskrestauren-

Fågeltornet på Graswarder sett från fiskehamnen i Heiligenhafen den 25 oktober 2009. Notera skarvarna i förgrunden och gässen, som flyger i riktning mot fågeltornet.

FOTO: KARL-ERIK JOHANSSON

ter, men jag ville främst titta på det fågeltorn, som har uppmärksammats tack vare sin arkitektur och som ligger på den lilla halvön Graswarder alldeles utanför Heiligenhafen. Det visade sig tyvärr att området bara var öppet i samband med den förmiddagsvisning, som man hade av området och vi var förstås lite sena på dagen, men det fanns en hygglig person i informationsboden, som kunde låsa upp åt oss och visa detta fantastiska fågeltorn,

som är väl värt att besöka om man har vägarna förbi. I slutet av oktober fanns det dock inte så mycket fåglar att titta på, men under vår och tidig höst, måste detta vara ett paradiset för flyttfåglar och fågelskådare. Mannen i informationsboden tipsade om ett annat intressant område, som heter Wallnau och som ligger på västra sidan av Fehmarn. Redan samma dag hade jag möjlighet att besöka även det området, eftersom hustrun lyckligtvis ville shoppa igen. Det såg också ut att kunna vara ett fint område i flyttfågeltider och där fanns ett välorganiserat informationscentrum. Jag fick bl.a. se hur man försöker skapa miljöer där kungsfiskaren kan häcka. I Wallnau var fågeltornen olåsta och man kunde besöka dem på egen hand. Mer om detta och andra naturreservat i Tyskland kan man läsa om på NABUs (NATure and Biodiversity conservation Union) webbplats www.nabu.de

I INFORMATIONSODEN VID fågeltornet på Graswarder hittade jag en fågelalmanacka ("Vogelimpressionen 2010"), som har illustrerats av konstnären Christopher Schmidt. Eftersom en kungsfiskare (som förresten heter Eisvogel på tyska) var avbildad på framsidan, köpte jag den direkt, men det finns många andra mycket vackra illustrationer i denna almanacka, som kan beställas på Christopher Schmidts

Bild 4: Närbild av fågeltornet på Graswarder utanför Heiligenhafen.

FOTO: KARL-ERIK JOHANSSON

Kungsfiskare från almanackan
"Vogelimpressionen 2010".

ILLUSTRATÖR: CHRISTOPHER SCHMIDT

webbplats www.naturillustrationen.de. Christopher Schmidt har illustrerat fågelböcker och vunnit flera prestigefyllda priser för sina fågelmålningar.

Västeråker i december 2009

Jag hade precis påbörjat min julledighet och eftersom vi bor vid Lårstaviken i närheten av Wiks slott, där det finns mycket fina omgivningar för bl.a. fågelskådning, bestämde jag mig för att ta en promenad till bryggan efter lunchen den 19 december. Vi hade ungefär 10 cm snö, men viken hade ännu inte frusit kvällen innan eftersom det inte hade varit så kallt tidigare och dessutom relativt blåsig. Natten till den 19:e hade det dock blivit betydligt kallare (-15°C) och på morgonen var det helt vindstilla och från vårt hus, som ligger ca 500 m från vattnet, såg det ut som om isen nu hade lagt sig. Det var kallt och grått väder och jag såg inte så mycket fåglar på vägen ner till sjön, utom vid fågelbordet på tomten, som plötsligt hade blivit väldigt populärt. Vid bryggan finns en aldunge och där rinner vatten ut från ängen och det fanns fortfarande några rännilar av öppet vatten bland alarna. Ca 25 koltrastar hoppade runt bland vattensamlingarna och letade efter mat. Jag gick ut på bryggan och kunde konstatera att så långt jag såg var viken frusen. Jag fortsatte därför bort till Roparberget för att se hur det

såg ut lite längre österut, d.v.s. om det fanns något hopp om en fin skridskois. På vägen ut till Roparberget passerar man ytterligare en aldunge och även där fanns det små ansamlingar av öppet vatten genom avrinningen från åkern och det slog mig att området liknar området runt Kallkällan vid Ultuna där man ibland kan se kungsfiskare (jag har dock aldrig gjort det). Efter att ha kryssat (inte någon fågel utan) mellan slån bärsbuskarna, kom jag fram till Roparberget och ställde mig på en sten längst ut mot vattnet, som var fruset så långt jag kunde se. Från stenarna har man en fin överblick av Lårstaviken, men de enda fåglar jag först kunde se var några koltrastar, som flög mellan alarna en bit ifrån mig.

PLÖTSLIGT (KL. 13:45) får jag se något i ögonvrån, som flyger lågt över isen. Den är liten och har lång näbb, men de enda fåglar, som möjligen skulle kunna stämma in på den beskrivningen och som jag har sett där tidigare är drillsnäppa och mindre hackspett, men proportionerna, färgerna och årstiden stämmer inte. Jag får snabbt upp min lilla minikikare och kan konstatera att det ännu en gång är min absoluta favoritfågel, nämligen en kungsfiskare. Den flyger som om den letar öppet vatten att fiska i, men återvänder snart till en buske ca 25 m från mig där den sätter sig med sitt vackert orange-röd-bruna bröst vänt mot mig. Nu är goda råd dyra, ska jag försöka få upp kameran och fotografera den eller ska jag njuta av den i kikaren. Jag bestämmer mig för det senare och det visade sig vara strategiskt riktigt, för den satt inte kvar många sekunder utan drog snart ut på en ny vända och då kunde jag följa den med kikaren tills den återvände, fick syn på mig, ändrade riktning och försvann i öster. En härlig naturupplevelse, som varade i ca 2 x 10 sekunder, men som jag aldrig kommer att glömma och kungsfiskaren har befast sin plats som en av mina fem absoluta favoritfåglar. Dessutom har jag nu förstått varför kungsfiskaren heter Eisvogel (isfågel) på tyska.

Karl-Erik Johansson

Västeråkers – Högby 49
755 91 Uppsala
e-post: kaggen.44@telia.com